

Zegeldoosjes duiden op latinisering van het Bataafse platteland

Bataven, die de eerste drie eeuwen van de jaartelling het Nederlandse rivierengebied bewoonden, worden in de geschiedenisboeken vaak beschreven als primitieve boeren. Uit de vondst en het onderzoek van zogenoemde 'zegeldoosjes', mag echter worden geconcludeerd dat ze de Latijnse taal en het Latijnse schrift gebruikten.

De Bataven golden in de antieke oudheid niet bepaald als protagonisten van de Romeinse beschaving. Integendeel, in het Romeinse discours over de culturele 'ander' worden zij vaak in één adem genoemd met de Germanen en daarmee indirect als barbaren geafficheerd. Tekenend zijn wellicht de gevleugelde woorden van de dichter Martialis, volgens wie je wel een 'auris Batava', een 'Bataafs oor', moest hebben om doof te blijven voor de klanken van zijn poëzie. Ook in de contemporaine beeldvorming over de Bataven speelt het barbarenbeeld de boventoon. Het zal dan ook wel niet toevallig zijn, dat in het logo van een van 's lands bekendste fietsenproducenten een in dierenvellen gehuld en met knots gewa- pend, primitief wezen prijkt.

Tegen deze achtergrond is de conclusie dat diezelfde Bataven als intensieve gebruikers van de Latijnse taal en het Latijnse schrift bleken, op zijn minst paradoxaal te noemen. Toch wijst een nog

lopende inventarisatie van zegeldoosjes uit Romeins Nederland in deze richting.

Opmerkelijke vindplaatsen

Hoe komt een archeoloog uit een inventarisatie van zulke kleinoden tot deze verstrekkende conclusies? Om die vraag te kunnen beantwoorden, moet ik u eerst uitleggen wat zegeldoosjes zijn en waarvoor zij precies werden gebruikt. Zegeldoosjes zijn kleine bronzen doosjes die dienden ter bescherming van een in was gedrukte zegel, waarmee in de Romeinse tijd geschreven documenten, met name brieven, wer-

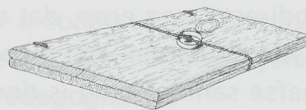
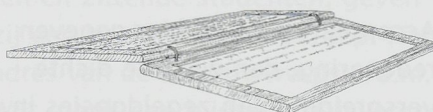

foto: AIVU

den verzegeld. Geschreven werd vooral op met was bestreken schrijfplankjes, waarvan in de regel niets is bewaard.

Zegeldoosjes komen in diverse vormen voor vanaf de eerste eeuw voor Christus tot in de derde eeuw na Christus. In de eerste drie eeuwen van onze jaartelling worden zij intensief gebruikt in kringen van het Romeinse leger en het staat dan ook wel vast dat in onze streken het gebruik van de doosjes via het leger is geïntroduceerd. De jongste inventarisatie heeft voor Nederland bijna driehonderd exemplaren opgeleverd. Conform de verwachting stammen ook in ons land grotere aantallen uit Romeins militaire kampen; daarnaast is een groot aantal bekend uit de hoofdstad van de Bataven bij Nijmegen. Opmerkelijk in vergelijking met andere regio's in het Romeinse rijk is

foto: AIVU

Een geopend zegeldoosje

Een uit tenminste twee schrijfplankjes bestaande brief werd dichtgebonden met een snoer, waarvan de uiteinden in het zegeldoosje werden samengeknoopt. Door over de knoop bijenwas aan te brengen en er met een zegelring een afdruk in te maken, kon ongewenste inzage worden voorkomen.